26/08/2020

Η Μάχη στο Ματζικέρτ (26/8/1071)

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

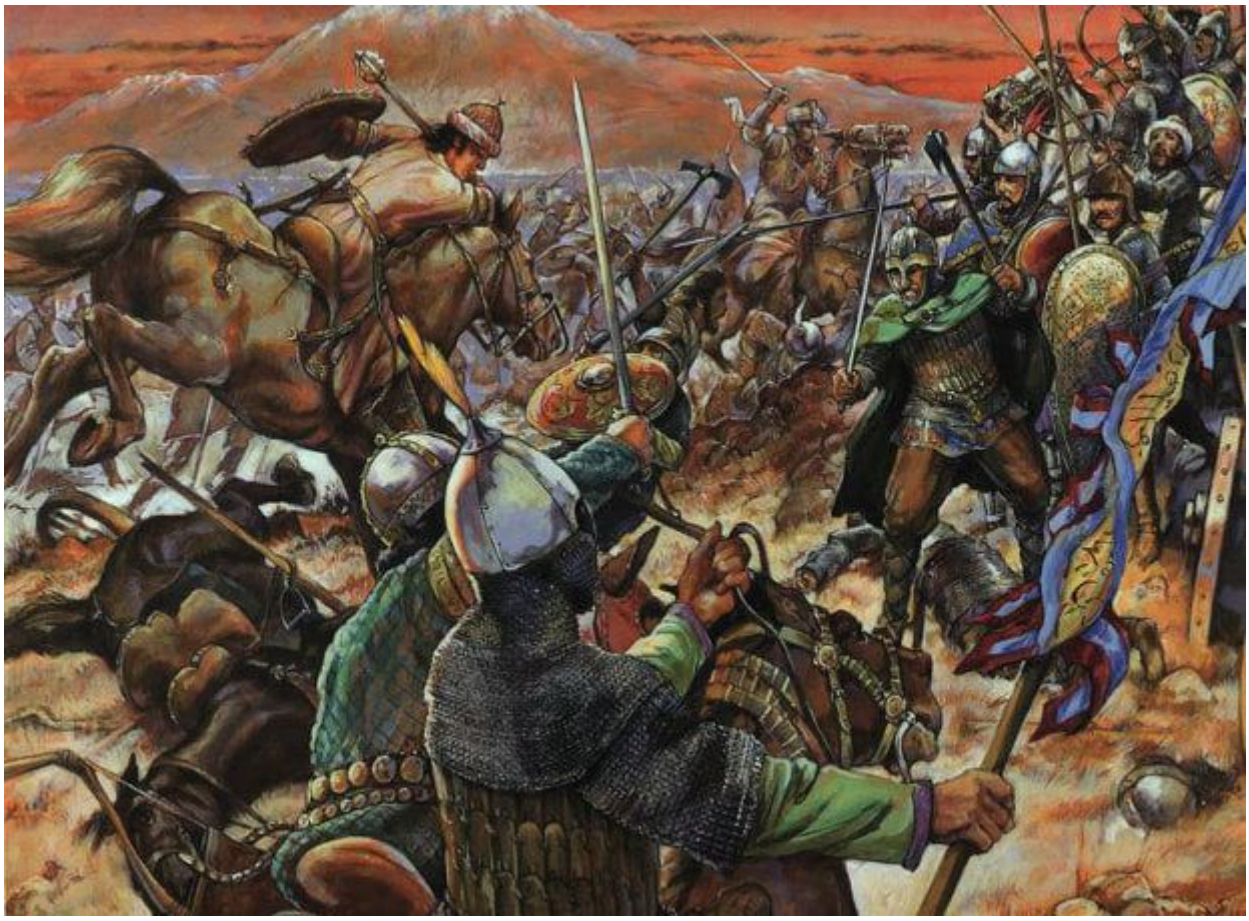

Ηλίας Κοτρίδης, Αντισυνταγματάρχης ε.α.

Μία από τις πιο σημαντικές μάχες της χιλιόχρονης ιστορίας του Βυζαντίου είναι η περίφημη Μάχη στο Ματζικέρτ που έγινε στις 26 Αυγούστου 1071. Αντίπαλες δυνάμεις σ΄αυτή τη μάχη ήταν η Βυζαντινή Αυτοκρατορία της οποίας ηγείτο ο στρατιωτικός ηγεμόνας Ρωμανός και οι Σελτζούκοι Τούρκοι, με αρχηγό τον Αλπ Αρσλάν.

Την περίοδο που ο Ρωμανός Διογένης αγωνιζόταν να αντιμετωπίσει τον κίνδυνο των Σελτζούκων, μέσα στο Παλάτι είχε έναν σημαντικό και αδίστακτο εχθρό. Ήταν ένας άνθρωπος που ξεχώριζε πρώτα απ΄ όλα για τον επιστημονικό και πνευματικό του έργο. Πρόκειται για τον λόγιο Μιχαήλ Ψελλό, που μηχανορραφούσε ασταμάτητα σε βάρος του νέου αυτοκράτορα. Για μια ακόμη φορά, οι ίντριγκες έπαιξαν πολύ σημαντικό ρόλο, όχι μόνο στην έκβαση της μάχης, αλλά στο μέλλον ολόκληρης της αυτοκρατορίας.

Η πόλη του Ματζικέρτ (σημερινό Μαλαζγκίρτ Τουρκίας) υπήρξε σταθερός στόχος των κατακτητικών βλέψεων των ποικίλων εχθρών της αυτοκρατορίας, ιδιαίτερα των Σελτζούκων Τούρκων κατά τον 11ο αιώνα. Η στρατηγική θέση της για την άμυνα τής αυτοκρατορίας ενισχύθηκε με την εξαίρετη οχύρωση και την αξιόμαχη φρουρά της. Οι Σελτζούκοι Τούρκοι, που πήραν το όνομά τους από τον φύλαρχό τους Σελτζούκ, είχαν έρθει από τις στέπες του σημερινού Τουρκεστάν και εκμεταλλευόμενοι την παρακμή των Αράβων, πήραν τη θέση τους στην ιστορία και μαζί τη σκυτάλη του Ισλαμισμού. Σε φάση παρακμής βρισκόταν και η Βυζαντινή Αυτοκρατορία, που μαστιζόταν από εσωτερικές έριδες, κακοδιοίκηση και μεγάλα οικονομικά προβλήματα.

Η προσπάθειά τους να καταλάβουν την πόλη κατά την περίοδο της βασιλείας τού Κωνσταντίνου Γ’ του Μονομάχου (1042-1054) αποκρούστηκε από τη σθεναρή αντίσταση της φρουράς. Οι Σελτζούκοι Τούρκοι αναγκάστηκαν να λύσουν την πολιορκία με μεγάλες απώλειες, αλλά δεν παραιτήθηκαν από το στόχο. Ο σουλτάνος τους Αλπ-Αρσλάν, μετά από αλλεπάλληλες στρατιωτικές επιτυχίες, πέτυχε να καταλάβει τα ισχυρά φρούρια του Ανίου κι έπειτα από συνεχείς προσπάθειες το φρούριο του Μαντζικέρτ (1070), αποκτώντας έτσι τον έλεγχο στην ευρύτερη περιοχή.

Ο αυτοκράτορας Ρωμανός Δ’ Διογένης (1068-1071) ανέλαβε οργανωμένη εκστρατεία εναντίον των Σελτζούκων Τούρκων, την τρίτη κατά σειρά, το 1071. Επικεφαλής ενός πολυεθνικού μισθοφορικού στρατού, που αποτελείτο από Βυζαντινούς, Φράγκους, Ίβηρες, Βάραγγους, Ρώσους, Βούλγαρους, Τούρκους, Αρμενίους κ.ά, επανακατέλαβε το Μαντζικέρτ, κατά τη διάρκεια της απουσίας του Αλπ-Αρσλάν, που πολιορκούσε την Έδεσσα της Μεσοποταμίας (σημερινή Ούρφα Τουρκίας). Όταν έμαθε ότι οι Βυζαντινοί είχαν ξαναπάρει το Μαντζικέρτ, απέρριψε τις προτάσεις ειρήνης του αυτοκράτορα και βάδισε εναντίον του. Πλησιάζοντας τη βυζαντινή στρατιά παρουσίασε τις δικές του προτάσεις ειρήνης, οι οποίες απορρίφθηκαν από τον Ρωμανό.

Η αποφασιστική μάχη ανάμεσα στους δύο στρατούς δόθηκε στις 26 Αυγούστου

1071 κοντά στο Μαντζικέρτ. Ο Ρωμανός παρέταξε από 40.000 έως 70.000 άνδρες, με στρατηγούς τους Νικηφόρο Βρυέννιο, Θεόδωρο Αλυάτη και Ανδρόνικο Δούκα και ο Αλπ-Αρσλάν από 20.000 έως 30.000 άνδρες. Οι Βυζαντινοί, παρά την υπεροχή τους σε έμψυχο υλικό, υπέστησαν δεινή ήττα στο πεδίο της μάχης, εξαιτίας κυρίως των εσωτερικών αντιθέσεων των στρατηγών τους και της απειθαρχίας του στρατεύματος. Είναι χαρακτηριστικό ότι σχεδόν ο μισός στρατός τους, που ήταν μισθοφορικός, είτε δεν πήρε μέρος στη μάχη, είτε αυτομόλησε στο αντίπαλο στρατόπεδο. Ο Ρωμανός οδηγήθηκε τραυματισμένος ενώπιον του Αλπ – Αρσλάν, ο οποίος του συμπεριφέρθηκε καλά, και αναγκάσθηκε να δεχτεί τους όρους της συνθήκης που του υπαγόρευσε: παροχή ετήσιων φόρων και στρατιωτικής βοήθειας, απελευθέρωση όλων των μουσουλμάνων αιχμαλώτων και συνοριακοί διακανονισμοί.

Οι συνέπειες της μάχης του Μαντζικέρτ ήταν τεράστιες. Δεν οφείλονται, όμως, αποκλειστικά στην ήττα των Βυζαντινών στο πεδίο της μάχης, αλλά και στην εμφύλια διαμάχη που ξέσπασε στην αυτοκρατορία. Ο Αλπ-Αρσλάν ενδιαφερόταν κυρίως για την ενοποίηση των μουσουλμάνων και ετοιμαζόταν να πολεμήσει εναντίον της Αιγύπτου. Δεν επιδίωξε σοβαρά εδαφικά κέρδη εις βάρος της νικημένης αυτοκρατορίας, για την όποια έτρεφε, όπως όλοι οι σύγχρονοί του, σεβασμό και κάποιο δέος.

Ο εμφύλιος πόλεμος που ξέσπασε στη Μικρά Ασία, όταν ο Ρωμανός απελευθερώθηκε και προσπάθησε να επιστρέψει στην Κωνσταντινούπολη, έδωσε το τελικό χτύπημα σε ό,τι είχε περισωθεί από την οργανωμένη βυζαντινή άμυνα. Η σύλληψη και η τύφλωση του Ρωμανού από τους αντιπάλους του, έδωσε στους Τούρκους την αφορμή να θεωρήσουν άκυρη τη συνθήκη του 1071 και να αρχίσουν πάλι με μεγαλύτερη ένταση τις επιδρομές στα βυζαντινά εδάφη. Κάποιοι ιστορικοί υποστηρίζουν ότι η εκστρατεία στο Μαντζικέρτ δεν χρειαζόταν να έχει ως επικεφαλής τον αυτοκράτορα. Ο Ρωμανός όμως ήλπιζε ότι μια στρατιωτική επιτυχία θα τον εδραίωνε στην εξουσία.

Η ήττα στο Μαντζικέρτ ήταν σημαντική γιατί άλλαξε το στάτους κβο στη Μικρά Ασία. Οι Σελτζούκοι έπαψαν να είναι ευκαιριακοί επιδρομείς. Απέκτησαν κάποια φρούρια και εγκαταστάθηκαν μόνιμα στην περιοχή.... .. Πολλοί διακεκριμένοι ιστορικοί (Άννα Κομνηνή, Στίβεν Ράνσιμαν, Τζούλιους Νόργουιτς) υποστηρίζουν ότι με την ήττα αυτή σημειώνεται η αρχή του τέλους της βυζαντινής κυριαρχίας στην Ανατολή και η βαθμιαία Τουρκοποίηση της Μικράς Ασίας.

Πηγή: pemptousia.gr